

POPOPRANO

V mestu konstruktov in zarot

Spletno peticijo Poziv k odstopu mariborskega župana Franca Kanglerja je podpisalo 134 ljudi. Malo? Veliko? Za Maribor? O odzivih in stanju duha v mestu z nekaterimi podpisniki

ALJOŠA PERŠAK

Ko se je evropski poslanec **Zoran Thaler** zapletel v podkupovalno zanko novinarjev Sunday Timesa, je zaradi škandala, ki je izbruhnil, odstopil s položaja. Ko je protikorupcijska komisija v načelnem mnenju ugotovila, da ravnanje uradnih oseb na notranjem ministrstvu pri najemu prostorov za NPU ustreza definiciji korupcije, je notranja ministrica **Katarina Kresal** odstopila. Ker se je znašel sredi preiskave o vpletenosti v gospodarsko koruptivne posle, je **Gregor Jager** odstopil z mesta predsednika mariborskega odbora Zares. Čeprav gre v slovenskem političnem prostoru ob sumih korupcije bolj za izjeme kot običajno prakso, jih velja izpostaviti vsakokrat, ko se drugi politiki pred očitki branijo z všečnimi, a običajno za lase privlečenimi teorijami zarot.

O takšnem primeru (ne)razumevanja evropske politične kulture lahko govorimo tudi v primeru mariborskega župana **Franca Kanglerja**. Čeprav je komisija za preprečevanje korupcije v aferi s spornim trgovanjem zemljišč za bodočo toplarno že konec leta 2008 opozorila, da so občinske uradne osebe ravnale koruptivno, temu pa je letos sledila še kazenska ovadba kriminalistov, čeprav je zlorabe uradnega položaja in uradnih pravic osumljen tudi v primeru Doma pod gorco, čeprav je poslovanju občine pod njegovim vodstvom računsko sodišče izreklo negativno mnenje ... Kangler niti ne pomišlja, da bi odstopil z županskega stolčka. Tega ni storil niti po obsežni kriminalistični akciji v začetku maja letos, ko ga je k odstopu s spletno peticijo pozvala skupina zaskrbljenih intelektualcev v Društvu za razvoj humanistike Zofijini ljubimci, ki je ocenila, da je Maribor zabredel še v velikansko moralno krizo. O odzivih na prvo tovrstno peticijo v novejši zgodovini mesta in o stanju duha smo se pogovarjali s prvopodpisanim, filozofom in publicistom dr. **Borisom Vežjakom**, ter nekaterimi, ki so se podpisali pod peticijo.

Spregledan trik

“Ker so prve reakcije mariborskega župana po aretaciji kazale na to, da mu številni sumi korupcije belih odvratnikov na mariborski občini ne bodo prišli do živnega, smo se odločili, da ga pozovemo k odstopu. Od odgovornega politika bi se nam to zdelo maksimalno higienična reakcija,“ razloži Vežjak. Po njegovem obstaja cel niz razlogov, zaradi katerih bi moral župan Kangler odstopiti: da bi na ta način olajšal normalno delo policiji in preiskovalnim organom, da bi mariborska občina lahko delovala razbremenjeno, brez hipoteke, ki je zdaj nad njo, našteje najbolj očitna. Ob tem izpostavi eleganten, a spregledan trik Kanglerja, ko je želel sume deliti z vsemi Mariborčani: “V svojih obrambnih reakcijah se je ves čas skliceval na to, da je delal zgolj v dobro Maribora. Kar pomeni, da je ceneno emocionalno retorično pihal na dušo Mariborčanom, da bi na neki način legitimiral svoje početje. V tej njegovi na videz demagoški potezi obrambe je nevarna past. Kajti prefirnjeno je dosegel, da so Mariborčani so krivi za to, kar je on storil. Ker karkoli je že delal, je delal v njihovo dobro.”

Vežjak omeni še vidik pravočasnosti, zaradi katerega je bil kot pobudnik peticije deležen številnih očitkov ali zavrnitev - prvi namreč, da mnogi niso hoteli podpisati peticije, ker je pač vsak nedolžen, dokler mu krivda

Poziva k odstopu mariborski župan Franc Kangler ne sprejme, v njem vidi politično ozadje, in poudarja, da so mu mandat zaupali občani. (Janko Rath)

Niso želeli, da bi jih ozmerjal

“Njihove aktivnosti kažejo na politično delovanje,“ si peticijo razlaga mariborski župan, meni namreč, da so nekateri podpisniki z Borisom Vežjakom na čelu blizu levici oziroma stranki Zares. Da bi jim pojasnil “drugo plat rešnice”, jih je povabil na sestanek, a se vabilu niso odzvali. “Očitno nekateri v Mariboru delujejo na ta način, da preko medijev plasirajo neresnice, da lahko posamezniki intelektualci, kvazi intelektualci, obračunavajo s politiki,“ pravi Franc Kangler. Zakaj so odklonili županovo vabilo, pojasnjuje Boris Vežjak: “Odločili smo se, da županu nimamo kaj pojasnjevati, ker smo vse že sporočili. Da bi pa sli tja, da bi nas ozmerjal, kot javno zmerja novinarje, pa si nismo želeli.”

Odpor zaradi strahu

Doslej je peticijo podpisalo 134 ljudi. Malo? Veliko? Za Maribor? Vežjak pravi, da čeprav peticija ni bila zamišljena kot široka akcija tipa Gremo na volitve, ampak zgolj možnost, ki je dana ljudem, prav tako ni bila propagirana, je vendarle naletela na odpor. “Razlagam si ga z navzočim strahom. Pravzaprav me ta izkušnja še bolj žalosti kot samo dejstvo, da Kangler ni zmožal tega koraka, da bi odstopil. Iz teh reakcij lahko v glavnem razberem, da so ljudje bodisi izrazito konformistično in oportuno razpoloženi in se ne želijo podpisati pod to peticijo, ker imajo določene sedanje ali bodoče namene sodelovanja z občinami ali institucijami, ki so povezane z občino, ali se bojijo določenih težav, ali pa jih je neposredno strah. Če je tako, bi se morali znova vprašati, v kakšnem mestu pravzaprav živimo. Da je ljudi strah podpisati relativno nedolžno peticijo,“ Vežjak zmajuje z glavo.

Vendar Mariborčani Kanglerju še zmeraj verjamejo, sredi najbolj odmevne korupcijske afere je v Večerovi javnomnenski raziskavi dobil najvišjo oceno. Vežjak glavni razlog za visoko podporo županu vidi “v splošni mentalitetni strukturi Maribora, ki je vedno bila naklonjena demagoškimi floskulam, po katerih je Maribor drugorazredno mesto in v skladu s katerimi je Maribor oškodovan. Ta teza, biti drugorazredni državljan, je mariborska folklor. Politik, ki zaigra na to struno, bo vedno naletel na ploskanje in odobravanje, celo če se znajde pred vrati sodišča s tako hudimi obtožbami.”

Zakaj prav njega?

Ljudje preprosto nasledajo politiki, ko ta vzbuja “psihopolitiko paranoje”,

meni Vežjak. “To preprosto povedano pomeni, da ljudje verjamejo v teorije zarote. Skušajo iskati zunanega sovražnika in ga prepoznavajo v tem Drugem, kar je lahko bodisi Ljubljana, lahko je Hrvat, Rom, izbrisani ..., v katerega se projicira vso sovraštvo. To, česar se paranoiki boji, je njemu najbolj lastno. V drugega projicira lastna čustva, strahove, zato da bi se nekako razbremenil lastnih strahov. Ker je v Sloveniji zarota že nacionalna folklor (afere Patria, Baričević ...), smo Slovenci postali, ker je politika začela na ta način manipulirati z nami, vedno bolj paranoični. Ta paranoja je pri Mariborčanih še za malenkost bolj navzoča, ker smo se v preteklosti vedno počutili zapostavljene od glavnega mesta. Ko to združiš, dobiš močnejši naboj, na katerem jaha prepričljivost Kanglerjevih nastopov,“ razmišlja Vežjak.

Zanimiv mu je tudi argument mnogih, ki verjamejo županu: “Priznajo, da je verjetno res naredil kaj narobe, ampak zakaj ne aretirajo tudi Jankovića. Ta miselni horizont je dvoiličen. Ker tiho prizna, da je Kangler najbrž storil koruptivno dejanje, ni mu pa všeč, da ravno njega aretirajo. Ja koga pa bomo, če ne tistih, ki so storili domnevno kriminalno dejanje?”

Ali je kdo vnaprej obtožen?

Zakaj so se pridružili pozivu in podpisali peticijo, smo vprašali nekaj znanih Mariborčanov. Kipar in redni profesor na oddelku za likovno umetnost na Pedagoški fakulteti **Darko Golija** je bil kratek: “Ker sem se strinjal z vsebino poziva in ker verjamem, da bi moral župan Mestne občine Maribor s svojim zgledom in dejanji narediti veliko veliko več kvalitetnejših potez.”

Po prepričanju docenta za področje socialne psihologije na Filozofski fakulteti dr. **Bojana Musila** bi morala v ospredju političnega delovanja biti zveza med zaupanjem širše javnosti in odgovornostjo političnih akterjev do skupnosti. “Glede na javne odzive, ki jih je peticija sprožala, se bojim, da je (znova) v prednosti interpretacija, ki je sicer sam v njej ne vidim. Svet političnih konstruktov in zarot. Zato vse znova napotujem na ponovno natančno branje. Ali je kdo vnaprej obtožen? Ali je kdo kriv? Če mene vprašate, je govor o socialni klimi, o okrnjenem

zaupanju. In socialni kohezivnosti, če hočete. In v demokratičnem političnem sistemu objektivna odgovornost pade na vidne nosilce javnih funkcij,“ poudarja Musil. Na pomisleke nekaterih, da je peticija lokalnopolitična odgovorja, “saj je in v tem ne vidim nič slabega”. Politično izkustvo na lokalni ravni je neposrednejše, kar lahko velja tudi za odzivnost javnosti, meni Musil in sklene: “Sicer pa lahko tudi rečemo, da je peticija po vsebini mariborska, po praksi pa zelo enostavno prenosljiva na celotno dandanašnje slovensko stvarnost. Brez političnega predznaka.”

Županova oligarhija ni dorasla razvojnim izzivom

Pesnik, prevajalec, urednik **Nino Flisar** je peticijo podpisal, “ker se je v času njegovega županovanja uveljavila izrazito enodimenzionalna miselnost in vzpostavila oligarhija, ki nima jasno zastavljenih razvojnih prioritete in ni dorasla razvojnim izzivom mesta ob Dravi”. Ta politično-gospodarska oligarhija, ki se napaja iz vseh mogočih političnih opcij, nadaljuje Flisar, drži v rokah večino vzvodov družbene moči v mestu. “Slabo pri njej je, da nima dolgoročne vizije, zato tudi vse prevečkrat postavlja svoje interese pred interese mesta, namesto da bi jih vključila v njega, zato so najrazličnejši projekti (tudi z velikim potencialom) vse prevečkrat preslabo zasnovani in vodeni ter posledično tudi brez ustreznega efekta.”

Flisar opozarja, da mesto ob tem zapostavlja še svoje človeške vire, predvsem izobražence vseh profilov, kulturnike in ljudi iz akademskih krogov (uspešne tudi zunaj Maribora in Slovenije), ki bi nujno morali sodelovati pri vsestranskem razvoju mesta, “pa so zaradi enodimenzionalne miselnosti bolj kot ne porinjeni na obrobje. Njihovi pogledi, utemeljeni in upravičeno kritični, pa so, namesto da bi bili dobrodošli, vse prevečkrat prezrti; če pa so že opaženi, so pogosto s strani župana označeni kot del nekih ‘protimariborskih zarot’”. Flisar je proti ekskluzivistični optiki “mesto sem jaz”, v katero župan, “kot je videti, iskreno verjame, pri tem pa je treba poudariti, da je to izkrivljena podoba, ki mu jo, za ohranjanje svojih položajev in bonitet, ustvarja obkrožujoča ga oligarhija.”